

Erzurum kentinde üniversite adaylarının Peyzaj Mimarlığı mesleğine bakışlarının belirlenmesi üzerine bir araştırma

A Study on determination of the opinions of candidate university students towards Landscape Architecture in Erzurum city

Serkan ÖZER, Işık SEZEN, Neslihan DEMİRCAN

Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Erzurum, Türkiye

* Sorumlu yazar (Corresponding author): Işık Sezen, e-posta (e-mail): isiksezen@atauni.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Alınış tarihi 10 Nisan 2009
Düzeltilme tarihi 10 Ocak 2010
Kabul tarihi 14 Ocak 2010

Anahtar Kelimeler:

Peyzaj Mimarlığı
Meslek
Üniversite adayları
Erzurum

ÖZ

Peyzaj Mimarlığı lisans eğitim ve öğretimi Türkiye’de ilk olarak Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi bünyesinde 1968 yılında başlamıştır. Kökenleri çok eskilere dayanan diğer mesleklerle göre üniversite eğitim ve öğretim programlarının oluşumu ve yaygınlaşması açısından hızlı gelişim göstermesine karşın, gerek meslek tanıtımının yeterince olmaması, gerekse sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı meslek seçiminde istenilen yere ulaşamamıştır. Bu durum ise, üniversite adaylarının lisans programı seçim sıralamasında Peyzaj Mimarlığı’ni arka sıralarda tercih etmelerine neden olabilmektedir. Mesleğin gelişiminde giderek artan olumsuzluklar yaratabilecek bu sorunun çözümlenebilmesi, öncelikle sorunun kaynağının aday öğrenci araştırması ile kapsamlı olarak ortaya konulmasını gerektirmektedir. Bu amaçla çalışmada, Erzurum kenti örneğinde üniversite adaylarıyla Peyzaj Mimarlığı mesleği tercihi konusuna yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. % 10 örnekleme ile yapılan bu çalışmada, Peyzaj Mimarlığı mesleğinin en önemli sorununun aday öğrencilerce yeterince tanınmamak olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, öğrencilerin sadece % 7’sinin ilk beşte, % 56’sının ise 15. tercihten sonra Peyzaj Mimarlığı mesleğini düşündüğü belirlenmiştir. Çalışmada, mesleğin tanıtımı konusunda temel önerilerin geliştirilmesine çalışılmıştır.

ARTICLE INFO

Received 10 April 2009
Received in revised form 10 January 2010
Accepted 14 January 2010

Keywords:

Landscape Architecture
Occupation
Candidate university student
Erzurum

ABSTRACT

Landscape Architecture bachelor education in Turkey was first initiated in the Agricultural Faculty of Ankara University in 1968. Landscape Architecture has not yet reached its deserved place as a vocation and departments in Turkey in the eyes of both public and high school students who are candidate for university possibly due to lack of introduction or socio-economical reasons, even though it has developed faster than other disciplines whose initiations dating back to earlier years in Turkey. These unfavorable conditions for Landscape Architecture may be causing candidate university students not to prefer Landscape Architecture departments of Turkish universities at first rows. This situation constitutes a problem which can have negative effects on the development of the vocation and should be solved by thoroughly investigating its source, taking candidate students into consideration. With this aim, a survey study was conducted over candidate university students in the city of Erzurum. The study was carried out with 10% of the candidate students for university attending at university preparing courses, and it was found that the most important problem of Landscape Architecture occupation is that this occupational discipline is not known enough. It was also found in the study that only 7% of the interviewed students preferred this department among their first five choices, while 56% preferred after 15th choice. In the study, basic suggestions for the improvement of the introduction of the occupation tried to be offered.

1. Giriş

Peyzaj Mimarlığı, doğa, planlama ve tasarım kavramlarını sistematik bir yapı içinde inceleyen, sanat, bilim, mühendislik ve teknolojiyi bir araya getirerek alan tasarımı, planlaması ve yönetimi ile uğraşan bir meslek disiplinidir.

“Peyzaj”ın sözlük anlamı “manzara” demektir ve dilimize Fransızca “Paysage” sözcüğünden girmiştir. Çok daha geniş ve çeşitleri olan peyzaj, Peyzaj Mimarlığı disiplini içerisinde şöyle tanımlanmaktadır; “Peyzaj” doğal ve kültürel canlıların bir

araya getirdikleri bir görsel terimdir. Dolayısıyla toplumların kültürleri ile geliştirdikleri doğal çevre üzerinde etkisi olan dış mekan görünümüdür. Resim sanatında Peyzaj resimleri olarak da tanımlanan peyzaj, manzara, doğa gibi görsel ortamların resmedildiği sanatsal bir terimdir (Aran 1965, Anonim 2009a). Tasarımın söz konusu olduğu bir alandan bahsedildiğinde, İngilizce'deki "landscape" sözcüğünün anlatılmak isteneni daha iyi yansıttığı söylenebilir. "Sahne" ve "uzantı" anlamları taşıyan "scape" kelimesi, arazi, alan "land" sözcüğü ile birleştiğinde, peyzaj sözcüğüne göre özünde tasarımı çağrıştıran bir sözcük ortaya çıkmaktadır (Anonim 2008a).

Peyzaj Mimarlığı mesleğinin sistematik anlamda temeli, 1857 yılında Amerikalı Frederick Law Olmsted'in ilk kez "peyzaj mimarı" unvanını kullanarak yaptığı çalışmalarla atılmıştır. 1857 yılında New York'ta oluşturulması düşünülen Central Park'ın Projesinde yer alarak Peyzaj Mimarlığı kavramına bilimsel, teknik ve mesleki bir nitelik kazandırmıştır. 1899 yılında Olmsted'in önderliğinde 11 meslek adamı tarafından New York'ta The American Society of Landscape Architects "Amerikan Peyzaj Mimamları Birliği" (ASLA) kurulmuştur. 1900 yılında Harvard Üniversitesinde Peyzaj Mimarlığı dersi ilk kez müfredat programında yer almıştır. (ASLA 1999; Anonim 2009b). Gerçekte Peyzaj Mimarlığı kavramının ve mesleki uygulamasının hızlı ve sağlıklı gelişen kentleşmeye, doğal ve kültürel kaynakların tahrip edilmesine tepki olarak geliştiği kabul edilebilir (Kaplan 2000).

Kaplan (2000), Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin uzmanlık alanlarının yeniden tanımlanması, genel ve bölgesel düzeyde meslek disiplininin profilinin ortaya konması gerektiğini belirtmiştir. Rodiek (2000) gelecek 1000 yılda çevrede temel konunun uygunluk sorununun olacağı ve bunun çözümü için hangi rehberlerden, standartlardan, etik değerlerden faydalanılacağı bağlamında, meslek disiplini olarak Peyzaj Mimarlığı'nın uygunluk kavramının neresinde olduğunu değerlendirmek gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, mesleğe yönelik kısa, orta ve uzun vadeli stratejilerin üretimiyle etkinlik alanları ve yeni çalışma olanaklarının yönlendirilmesi, meslekte yeni heyecan ve güdülemenin sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Laurie (1997) ise Peyzaj Mimarlığı'nın konununun ve geleceğimize getireceği katkılarının toplumun kararları ile öncelikleri yanında Peyzaj Mimamlarının getireceği alternatif yaklaşımlara bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Bunun için de, Everett (1999)'in belirttiği gibi gelecekte Peyzaj Mimarlığı'nı bekleyen olanak ve sorunların ortaya konulması, bir vizyon ve plan öngörüsünün oluşturulması gerekmektedir. Lovejoy (1993)'e göre Peyzaj Mimamları, gelişmekte olan ülkelerin çevre politikalarında hükümetlerin yanlışlarını gündeme getirmeli ve büyük ölçekli planlama çalışmalarında yer almalıdırlar (Kaplan 2000).

Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini, ülkemizde yaklaşık elli yıllık bir geçmişe sahip olmasına karşın, yasal ve yönetsel boyutlarda diğer planlama ve tasarım meslek disiplinlerine göre geri planda kalmaktadır (Döşlü 2000).

Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitimi, 1933 yılında kurulan Yüksek Ziraat Enstitüsü bünyesinde "Süs Nebatları Şubesi" olarak başlamıştır. Ankara Üniversitesi'nin 1946 yılında kurulmasıyla bu kuruluş içinde yer alan Ziraat Fakültesi'nde "Bahçe Mimarisi ve Ağaçlandırma Kürsüsü" adı altında faaliyetine devam etmiştir. Çevre ve peyzaj üzerine giderek artan ilgi sonucu 1968 yılında Ziraat Fakültesinin 10 bölümünden biri olarak Peyzaj Mimarlığı Bölümü kurulmuş ve

1973 yılında ilk mezunlarını vermiştir. Haziran 1990 yılından itibaren bölüm Ziraat Fakültesi bünyesinde yer almakla birlikte mezunlarına Peyzaj Mimarı ünvanı ve diploması vermektedir (Anonim 2009b).

Günümüz Peyzaj Mimarlığı eğitiminin temel konuları içinde; doğal, kültürel ve sosyo-ekonomik çevreye ilişkin verilerin analizlerine ve değerlendirilmelerine dayalı peyzaj planlama çalışmaları ile sağlıklı sürdürülebilir ve görsel kalitesi yüksek yaşam çevresi yaratmayı amaçlayan yapısal ve bitkisel peyzaj tasarımı çalışmaları yer almaktadır. Genel anlamda eğitim programının amacı; bu temel konularda, ülke gerçekleri ve gereksinimleri de göz önünde bulundurularak, nitelikli, yetenekli, girişimci, dinamik ve meslekler arası bilgi-koordinasyon tabanına sahip eleman yetiştirmektir.

Peyzaj Mimarlığı eğitimi ile öğrencilerin; peyzaj kalitesini geliştirmeye ve korumaya karşı duyarlı olan, tasarımın sanatsal ve humanistik yaklaşımlarını anlayabilen, tasarımda sorunu analiz etme yetisini kazanan, tasarımın uygulamaya aktarımı için teknik yeterliliğe sahip olan ve yönetim ve mesleki etik dahil olmak üzere mesleki uygulamaların her alanında yeterli donanımı edinen birer meslek adamı olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu bağlamda geçmişte Peyzaj Mimarlığı öğrencilerinin sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarının ortaya konulması, eğitim kaynaklı ve mesleki sorunların belirlenebilmesi amacıyla çok sayıda çalışma yapılmıştır (Bright 1999; Ayaşlıgil 2000; Topay ve Kaya 2007; Yücel ve ark. 2007).

Bu çalışmalara göre Peyzaj Mimarlığı eğitim ve öğretiminin hedefe ulaşmasında belirleyici faktörlerden biri, öğrencilerin öğrenim çıktılarını kazanma yetisine sahip olup olmadıklarıdır. Öğrenim çıktılarının beklenen düzeye ulaşmasında, öğrencinin bölüm ve meslek hakkında bilinçli olarak ve kişilik ve yetenekleri ile karşılaştırıp muhakeme yaparak bölüme gelmeleri çok önemlidir. Ayrıca öğrenci kalitesinin artırılmasında mesleğin yeterince tanıtılmasının ve tercihler arasında ön plana çıkarılmasının payı büyüktür.

Üniversiteye girecek adayların bölüm yani meslek seçiminde; mesleğin iş olanakları, saygınlığı ve bunların yanı sıra tercih edilecek üniversitenin bulunduğu il, üniversitenin adı gibi birçok faktör önem arz etmektedir. Aslında gelişmiş ülkelerde çok iyi tanınan ve tercih edilen mesleklerden biri olan Peyzaj Mimarlığı mesleği ülkemiz gibi gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde hak ettiği değeri bulamamıştır. Bunda ekonomik nedenler önemli görünse de, bununla birlikte mesleğin tanınması, benimsenmesi ve peyzaj mimarlarının başarılı çalışmalarının düzeyi de çok önemlidir. Bunun için iyi bir eğitimin yanında öğrenci kalitesinin de artırılması gereklidir.

Daha bilinçli, yetenekli ve donanımlı öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih etmeleri için öğrencilerin meslek seçimlerinin iyi analiz edilmesi gereklidir. Bu çalışma Erzurum kenti örneğinde, bu kentteki üniversiteye hazırlama dershanelerine devam eden öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı mesleğine bakışını ve tercihini etkileyen faktörleri belirlemek ve bu doğrultuda tercihlerde daha ön sıralara çıkarılması için alınabilecek bazı önlemleri ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Erzurum kenti, Doğu Anadolu Bölgesi'nin önemli ve büyük kentleri arasındadır. Kent, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Kuzeydoğu kesiminde, 39° 55' kuzey enlem ile 41° 16' doğu

boylamının kesiştiği bölümde yer almaktadır. Kent Palandöken Dağı'nın Kuzey eteğine kurulmuştur. Yerleşim büyük ölçüde batıdan gelerek, kuzeydoğuya yönelen demiryolu ile güneyindeki Trabzon-Erzurum E-80 transit karayolu arasında ve yakın çevresinde yoğunlaşmıştır (Doğanay 1988). Erzurum kentinde, Büyükşehir Belediyesi ve Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçe belediyeleri bulunmaktadır.

Kente bitişik olarak kurulan Atatürk Üniversitesi kentin ekonomik, sosyal, eğitim ve kültür seviyesine olumlu katkı sağlamaktadır. Erzurum'da özellikle kırsal kesimde halk geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Kent merkezinde istihdamı ağırlıklı olarak hizmet sektörü sağlamaktadır. Bu nedenle kent sosyo-ekonomik açıdan memur, işçi ve öğrenci kenti karakterindedir. Ancak kent, eğitim ve ekonomik yönden ülkemiz ortalamalarının gerisinde kalmıştır. Erzurum'da okur-yazar oranı % 86,5 tir (Anonim 2008b). Erzurum ili eğitim sıralamasında ülke sıralamasında 62. sırada yer almaktadır (DPT 2003).

Çalışmanın ana materyalini Erzurum kentinde ÖSS sınavına yönelik eğitim yapan 10 dersane ve buradaki sayısal bölüm öğrencileri oluşturmaktadır. Bu dersaneler; Nil, Güven, Özel Erzurum, Final, Özgün Sınav, Zirve Nil, Yakutiye Final, Uğur, Özgün-Elit ve İstiklal Dershaneleridir.

Çalışmada ilk olarak konu ile ilgili çalışmalar incelenmiştir (Bright 1999; Ayaşlıgil 2000; Kaplan 2000; Topay ve Kaya 2007; Yücel ve ark. 2007). Ardından, Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden dersane ve öğrenci sayıları elde edilmiştir. Dersanelerde eğitim gören toplam sayısal öğrenci sayısı 3680'dir. Bu öğrencilerin her birine anket yapmak ve değerlendirmek sıkıntı yaratacağı için % 10'luk dilimine (368 kişiye) anket uygulanmıştır. Sayısal öğrencileri arasından rastgele belirlenen öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı mesleği hakkındaki düşünceleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ankette 9 adet derecelendirmeli, 17 adet açık uçlu, 2 adet de boşluk doldurma olmak üzere 28 adet soru sorulmuştur. Bu sorulardan 5'i kişiyi tanımlayan, 5'i üniversite sınavı ile ilgili, 18 adeti ise üniversite ve meslek tercihi ile ilgili özel sorulardan oluşmuştur. Bu sorular ile deneklerin mesleği tanıyıp tanımadıkları ve tercihlerinde Peyzaj Mimarlığı'nın yer alıp almayacağı, eğer yer alacaksa kaçınıcı sırada olacağı ve tercih yaparken üniversitenin bulunduğu şehir veya bölümün ait olduğu fakültelerin ne düzeyde etkili olacağı belirlenmeye çalışılmıştır.

Son olarak ise bu ankette yer alan önem sıralaması (derecelendirmeli) sorularının öğrenciler tarafından (en önemli bulunan seçeneğe en yüksek puan, en son seçilen seçeneğe ise en düşük puan) puanlandırmaları istenmiştir. Anket sonuçlarına SPSS programında Frekans Analizi uygulanmıştır. Bu sonuçlar Microsoft Excel programında değerlendirilerek grafik anlatımları hazırlanmış ve mesleğin saygınlığının artırılmasıyla ilişkili anket bulguları üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

3. Bulgular

Erzurum kentinde yapılan bu çalışmada, üniversite sınavına özel dersaneler aracılığıyla hazırlanan öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı mesleğini tanıyıp tanımadıkları, mesleğin iş imkanları hakkında bilgileri olup olmadığı ve bölümün tercihlerinde yer alıp almayacağı, alacaksa kaçınıcı sırada ve hangi üniversitede olacağı gibi soruların cevapları aşağıda rakamsal ve grafiksel olarak özetlenmiştir.

Bazı soruların değerlendirilmesinde puanlama sistemine yer verilmiştir. Mesela 5 şıklı olan bir soruda 1. sırada önemli olan seçenek 5 puan alırken 5. sırada önemli olan seçenek 1 puan

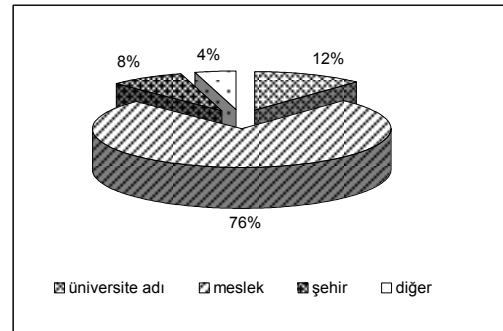
almıştır. Ankete katılan öğrencilerden de bu şekilde puanlandırmaları istenmiştir.

Anketler, bölüme giriş koşulu gereği üniversite sınavında sayısal tercihte bulunacak öğrencilerle yapılmıştır. Anket değerlendirmesi sonucunda katılımcıların % 60'ının bay, % 40'ının bayan olduğu ortaya çıkmıştır. Ankete katılanların % 50'si 18, % 19'u 19, % 16'sı 20 ve üzeri, % 15'i 17 ve altı yaş grubundandır.

Ankete katılan öğrenciler arasında ekonomik durumu iyi olanlar azınlıktadır. Bu da özel üniversiteleri tercih etme şanslarını sınırlamaktadır. Ekonomik seviyenin düşük olması birçok öğrencinin yaşadığı şehirdeki üniversiteyi tercih etmesine neden olmaktadır. Deneklerin ailelerinin aylık ortalama geliri; % 10'u 500 TL ve altı, % 34'ü 500-1000 TL, % 29'u 1000-1500 TL, % 27'si 1500TL ve üzeridir.

Deneklerin % 58'inin doğum yeri Erzurum kent merkezi, % 23'ü Erzurum'un ilçe ve köylerinden, % 19'u diğer illerdir. Eğitim düzeyi yüksek olan aileler düşük olanlara göre daha fazla oranda çocuklarını dershaneye göndermeye eğilimlidirler. Dershanelerde eğitim görenlerin büyük bir çoğunluğunu memur aile çocukları oluşturmaktadır. Nitekim, ankete katılan öğrencilerin aile reislerinin % 16'sı esnaf, % 43'ü memur, % 10'u işçi, % 10'u serbest meslek sahibi, % 5'i çiftçi, % 16'sı diğer meslek grubundandır.

Günümüzde bütün faktörlere rağmen tercih yaparken meslek ismi öğrenciler için çok önemlidir. Yapılan anketlerde de öğrencilerden % 76'sı tercih yaparken mesleğin önemli olduğunu belirtirken, % 12'si üniversitenin, % 8'si şehrin, % 4'ü de diğer faktörlerin önemli olduğu yanıtını vermiştir (Şekil 1).

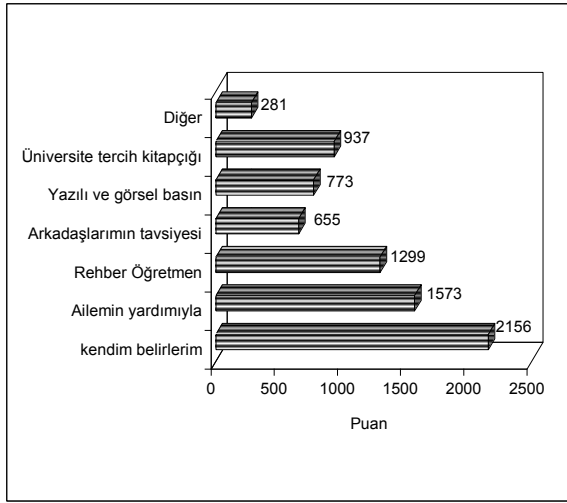

Şekil 1. Tercihleri etkileyen faktörler.

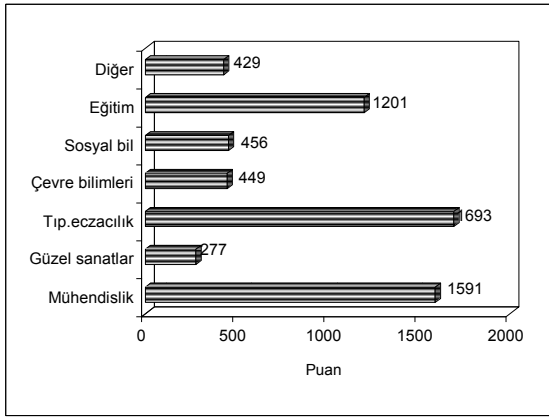
Üniversite ve meslek seçerken öğrencilerin üniversiteyi ve mesleği tanıması gerekmektedir. Bu süreçte öğrencilerin çevreleri ile etkileşime girmesi kaçınılmazdır. Sonuçta öğrenciler kararlarını kendileri verse bile aile, medya, rehber öğretmen ve arkadaş çevresi önemli etkenler olmaktadır. Anketörler "Üniversite ve meslek seçimine karar vermenize etkili olan faktörleri sıralayınız" sorusuna verdikleri yanıtlardan ortaya çıkan sıralamaya göre; 1. sırada kendim belirlerim (2156 puan), 2. sırada ailemin yardımıyla karar veririm (1573 puan), 6. sırada arkadaşlarımla tavsiyesi (655 puan), 7. sırada ise diğer nedenler (281 puan) yanıtını vermişlerdir (Şekil 2).

İş olanağı yüksek olan fakülteler her zaman tercihte ön sıralara yükselmektedir. Günümüzde iş olanağı yönünden sağlık ile ilgili fakülteler, mühendisliğin ve eğitim fakültelerinin bazı bölümleri iş olanağının yüksek olması nedeniyle daha fazla tercih edilmektedir. Katılımcılardan seçecekleri meslek dallarını önem düzeylerine göre sıralamaları istenmiş ve ilk

sırada tıp, eczacılık, diş hekimliği gibi sağlık bilimi dallarını, son sırada ise güzel sanatları tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Şekil 3).

Şekil 2. Üniversite ve meslek seçimi kararını etkileyen faktörler.

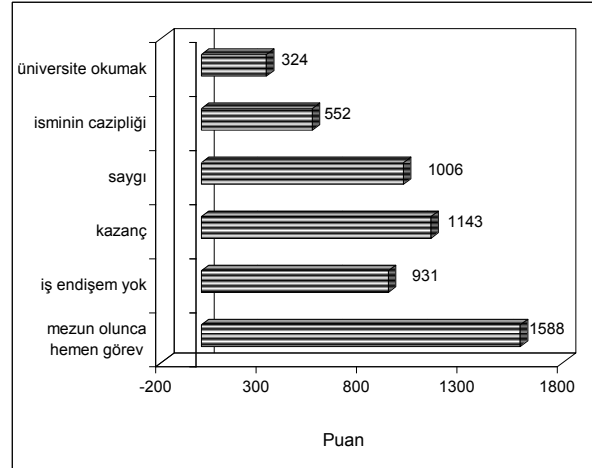
Şekil 3. Meslek tercih sıralamaları.

Gelişmekte olan ülkemizde işsizlik oranı yüksektir. Çok az üniversite mezunu iş bulmaktadır. Ayrıca çoğu meslekte iş bulunsa bile düşük ücretler ile çalışılmaktadır. Bu durum öğrencilerin tercihlerine de yansımaktadır. Öğrenciler "meslek seçerken veya tercih ederken kararınızı etkileyen faktörler nelerdir?" sorusuna 1. sırada mezun olunca hemen göreve başlamak (1588 puan), 2. sırada kazancının yüksek olması (1143 puan), 6. sırada sadece üniversitede okumak için (324 puan) yanıtını vermiştir (Şekil 4).

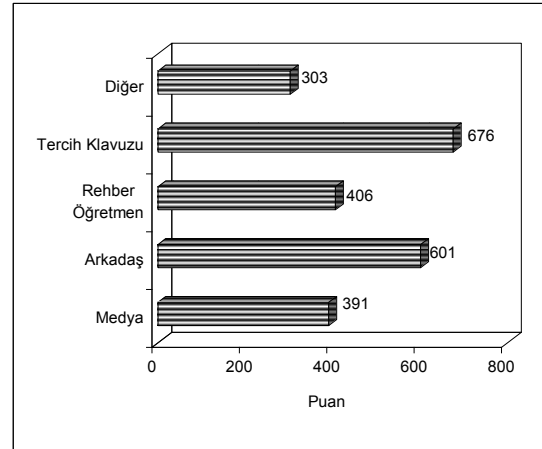
Maalesef Peyzaj Mimarlığı mesleği ülkemizde yeterince tanınmamaktadır (bu yargı çalışma alanı için geçerli olabilir, Türkiye için genelleme yapmak hatalı olabilir). Çoğu öğrenci mesleğin adını ya bir arkadaşından duymakta ya da tercih kılavuzundan görmektedirler. Bu durum anket sonuçlarına da yansımaktadır. Öğrenciler "Peyzaj Mimarlığı mesleğini ilk kez nereden duydunuz?" sorusuna önem sıralamasına göre 1. sırada tercih kılavuzu (676 puan), 2. sırada arkadaşlar (601 puan), 4. sırada medyadan (391 puan), 5. sırada diğer kaynaklar (303 puan) yanıtını vermişlerdir (Şekil 5).

"Peyzaj Mimarlığı bölümünü tercih etmeyi düşünüyor musunuz?" sorusuna katılımcıların % 16'sının olumlu yanıt

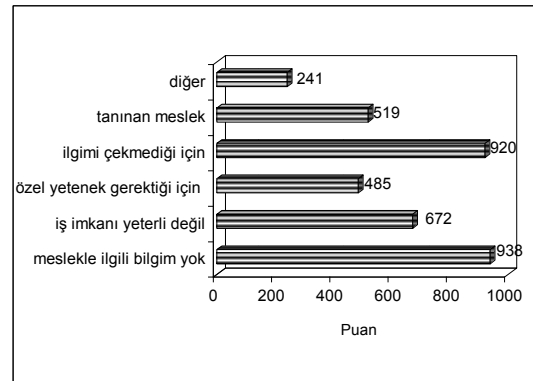
vermesi, % 84 gibi yüksek bir oranın böyle bir tercih düşünmemesi, Peyzaj Mimarlığı mesleğinin tercih edilmemesinin temel nedeni olarak tanıtımının yeterince yapılamadığı görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Nitekim katılımcıların, "Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih etmiyorsanız nedeni nedir?" sorusuna verdiği yanıtlar önem sırasına göre: 1. sırada meslekle ilgili bilgim yok (938 puan), 2. sırada ilgimi çekmediği için (920 puan), 5. sırada özel yetenek gerektirdiği için (485 puan), 6. sırada diğer nedenler (241 puan) şeklindedir (Şekil 6).

Şekil 4. Meslek seçim kararını etkileyen faktörler.

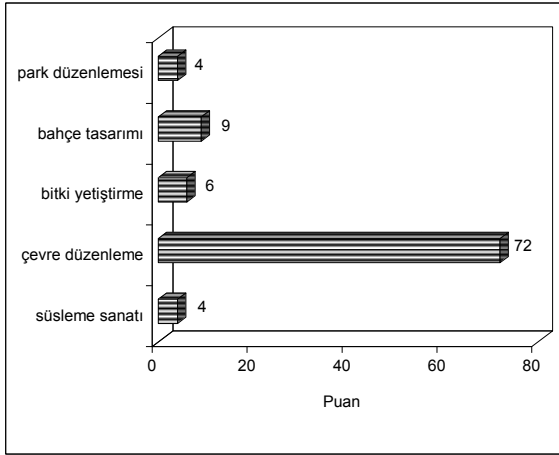
Şekil 5. Peyzaj Mimarlığı mesleği hakkındaki ilk bilgi kaynağı.

Şekil 6. Peyzaj Mimarlığı Mesleğini tercih etmeme nedenleri.

Peyzaj Mimarlığı mesleğini tanıdıklarını belirtenlerin “Mesleğin çalışma konuları hakkında bilginiz var mı?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre; % 36 oranında “az bilgin var”, % 30 oranında “bilgin var”, % 34 oranında “bilgin yok” biçimindedir.

“Peyzaj Mimarlığı mesleği hakkında ne biliyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlara göre; 1. sırada çevre düzenleme (72 puan), 2. sırada bahçe tasarımı (9 puan), 3. sırada bitki yetiştirme (6 puan), 4. sırada ise park düzenleme ve süsleme sanatı (4 puan) yer almaktadır (Şekil 7).

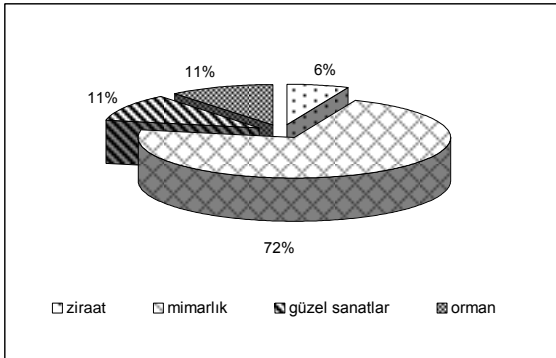

Şekil 7. Peyzaj Mimarlığı mesleği hakkında bilgileri.

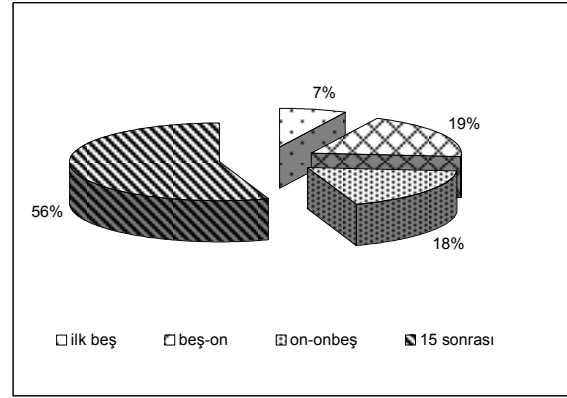
“Peyzaj Mimarlığı mesleğinin iş imkanları hakkında bilginiz var mı” sorusuna ise % 76 hayır, % 24 evet yanıtı alınmıştır.

Mimarlık fakülteleri gerek iş olanağı, gerekse tanınmışlığı nedeniyle diğer fakültelere göre daha fazla tercih edilmektedir. Katılımcıların “Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih etmiş olsaydınız bağlı olduğunuz fakültelerden hangisinde okumayı isterdiniz” sorusuna verdiği yanıtlar; % 72 Mimarlık, % 11 Güzel Sanatlar, % 11 Orman Fakültesi, % 6 Ziraat Fakültesi olarak biçimlenmiştir (Şekil 8).

Peyzaj Mimarlığı mesleğinin yeterince tanınmaması nedeniyle katılımcı öğrencilerin yarısından fazlası tercih sıralamasında Peyzaj Mimarlığı'nı son on tercihte düşünmektedirler (Şekil 9).

Şekil 8. Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih etmiş olsaydınız bağlı olduğunuz fakültelerden hangisinde okumayı isterdiniz sorusuna verilen yanıtlar.

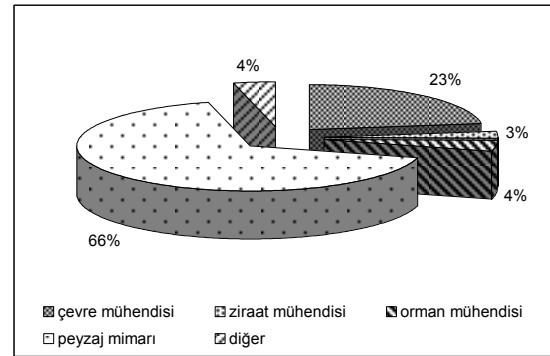

Şekil 9. Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih ederseniz kaçınıcı sırada tercih ederseniz sorusuna verilen yanıtlar.

Mesleği yeterince tanımamalarına rağmen Peyzaj Mimarlığı bölümünün bulunduğunu öğrencilerin yarısından fazlası bilmektedir. Buna yönelik soruya katılımcıların % 56'sı hayır, % 44'ü evet yanıtını vermiştir.

“Kentsel ve kırsal dış mekan düzenlemelerini hangi meslek dalı yapıyor” sorusuna alınan yanıtlar ise; % 66 Peyzaj Mimarı, % 23 Çevre Mühendisi, % 4 Orman Mühendisi, % 3 Ziraat Mühendisi, % 4 diğer meslek dalları oranlarındadır (Şekil 10). Bu sonuçlar, üniversiteye hazırlanan öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı'nın çalışma konuları hakkında belirli düzeyde bilgi sahibi olduğunu göstermektedir.

Üniversite adı iş bulma ve maddi yönlerden çok özel imkanlar sunmadığı durumda öğrenciler rahatlık yönünden kendi kentlerini tercih etmektedirler. Ankete katılan öğrencilerin çoğunun ekonomik durumu iyi değildir. Bu yüzden özel üniversiteleri tercih etme şansları sınırlıdır. Bu özellik, %81'inin doğum yeri Erzurum kent merkezi, ilçe ve köyleri olan deneklerin, Atatürk Üniversitesi'ni ilk sırada tercih etmelerine sebep olmaktadır. Yapılan ankette de öğrenciler, “Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih etmiş olsaydınız hangi üniversitenin Peyzaj Mimarlığı bölümünde okumak isterdiniz” sorusuna verdikleri yanıtlarla bu görüşü doğrulamışlardır (Çizelge 1)

Şekil 10. Kentsel ve kırsal dış mekân düzenlemelerini hangi meslek dalı yapıyor sorusunun cevapları.

Peyzaj Mimarlığı mesleğinin önemli çalışma alanlarından biri olan ve hayatımızı önemli bir şekilde etkileyen çevre sorunlarına karşı öğrencilerin duyarlılıklarının belirlenmesi amacıyla Erzurum kentinin çevre sorunları üzerine bir soru sorulmuş ve Erzurum'daki çevre sorunlarını önem sırasına göre

değerlendirmeleri istenmiştir. Alınan yanıtlara göre önem sıralaması Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcıların üniversite tercih sıralamaları.

Üniversite adı	Tercih sıralaması
Atatürk Üniv.	1. (3520 puan)
İstanbul Üniv.	2. (2446 puan)
Ege Üniv.	3. (2451 puan)
Ankara Üniv.	4. (2095 puan)
İstanbul Teknik Üniv.	5. (1903 puan)
Bilkent Üniv.	6. (1901 puan)
Karadeniz Teknik Üniv.	7. (1759 puan)
Gazi Üniv.	8. (1478 puan)
Yeditepe Üniv.	9. (1189 puan)
Selçuk Üniv.	10. (1120 puan)
Akdeniz Üniv.	11. (1029 puan)
Çanakkale Üniv.	12. (885 puan)
Çukurova Üniv.	13. (859 puan)
Abant İzzet Baysal Üniv.	14. (664 puan)
Adnan Menderes Üniv.	15. (497 puan)
Trakya Üniv.	16. (473 puan)
Karaelmas Üniv.	17. (425 puan)
Sütçü İmam Üniv.	18. (425 puan)
Diğer Üniversiteler	19. (382 puan)
Mustafa Kemal Üniv.	20. (379 puan)
Süleyman Demirel Üniv.	21. (369 puan)
Artvin Çoruh Üniv.	22. (354 puan)

Çizelge 2. Erzurum'daki çevre sorunlarının katılımcı öğrencilere göre önem sıralaması.

Çevre Sorunları	Puan sıralaması
Çarpık kentleşme	1. (1975 puan)
Hava kirliliği	2. (1958 puan)
Yeşil alan azlığı	3. 1769 puan)
Katı atık sorunu	4. (1206 puan)
Görsel kirlenme	5. (1196 puan)
Su kirliliği	6. (1090 puan)
Trafik sorunu	7. (1013 puan)
Tarım arazilerinin yanlış kullanımı	8. (743 puan)
Diğer sorunlar	9. (262 puan)

Peyzaj Mimarlığı, yıllarca gazetelerde geleceğin meslekleri içinde gösterilmesine rağmen, mesleğin tanıtım yetersizliği nedeniyle katılımcı öğrencilerin mesleğe olan ilgisi yetersiz bulunmuştur. Öğrencilerden gelecekte yıldızı parlayacak meslekler arasında sıralama yapmaları istenmiştir. Önem sıralamasında ilk sırayı Genetik Mühendisliği almıştır. Peyzaj Mimarlığı bu sıralamada sonlarda yer almaktadır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Gelecekte yıldızı parlayabilecek mesleklerin sıralaması.

Meslekler	Tercih sıralaması
Genetik Mühendisliği	1. (1890 puan)
Bilgisayar ve Elektronik Mühendisliği	2. (1804 puan)
Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık	3. (1649 puan)
Uzay Mühendisliği	4. (1361 puan)
Ziraat Mühendisliği, Orman Mühendisliği	5. (739 puan)
Sosyal Bilimler (Tarih, Coğrafya, Edebiyat Vb.)	6. (553 puan)
Peyzaj Mimarlığı	7. (530 puan)
Diğer Meslekler	8. (266 puan)

4. Tartışma ve Sonuç

Peyzaj Mimarlığı mesleğinin üniversite tercihlerinde daha iyi bir yere gelmesi ve bölümü kazanan öğrencilerin daha bilinçli ve donanımlı olması için birçok adım atılması

gereklidir. Peyzaj Mimarlığı mesleğini tercih edecek adayların sayısının artırılması ve tercih sırasının daha önlere olması çok önem arz etmektedir. Öğrencilerin mesleği seçerken son sıralarda ve boşta kalmama korkusu yerine, daha yetenekli ve daha istekli kişilerin tercihi sağlanmalıdır. Bu ise birçok faktöre bağlıdır.

Gelişmiş ülkelerde çok tutulan ve sevilen Peyzaj Mimarlığı mesleği, maalesef ülkemizde hak ettiği seviyeye gelememiştir. Bu yüzden ülkemizde öğrenciler kendi sevdikleri ve yetenekleri olan meslekten çok iş olanağı olan, kazancı yüksek ve çevre tarafından beğenilen mesleklere yönelmektedir. Bunun önüne geçilmesi için, Laurie (1997) ve Everett (1999)'in de belirttikleri gibi Peyzaj Mimarlığı'nın konumunun ve geleceğinin, Peyzaj Mimarlığı'nı bekleyen olanak ve sorunların ciddi bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Meslek tercihi yapan öğrencilere Peyzaj Mimarlığı'nın iş olanakları ve çalışma alanlarının gerçekçi bir plan doğrultusunda aktarılması ve öğrencilerin bu konuda aydınlatılması gerekmektedir.

Mesleki hak ve yetkilerin gelişmiş ülkeler düzeyine yükseltilmesi durumunda Peyzaj Mimarlığı mesleği iş olanakları yönünden çok daha avantajlı hale gelebilecek olmasına karşın, bu özelliğın üniversiteye hazırlanan öğrencilerin bölüm tercihlerine yansıtılamaması, söz konusu avantajdan yararlanılmadığı anlamına gelmektedir. Burada ayrıca, öğrencilerin isteklerinin bilinmesinin ve mesleğin geleceği ile ilgili kararlar alınırken bu isteklerin de göz önünde bulundurulmasının önemini vurgulamak gerekmektedir.

Üniversite adayı olan bu öğrencilerin meslek seçiminde dikkat etikleri hususlar ile Peyzaj Mimarlığı mesleğine bakışları ve eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla Erzurum kentindeki 10 dershanede % 10 örnekleme ile 368 denek üzerinde gerçekleştirilen anket çalışmasında; deneklerin % 76'sının meslek adının üniversiteden ve şehirden önemli olduğunu belirtmeleri, üniversite adlarının önemini giderek yitirmekte olduğunu göstermektedir. İş bulma ve kazanç kaygısı ise, meslek seçiminde adayların ideallerinin önüne geçebilmektedir. Deneklerin önemli bir bölümünün (% 29) mesleğın adını ilk kez tercih kılavuzunda öğrendiklerini belirtmeleri, mesleğın tanıtımı konusundaki yetersizliği açık biçim de ortaya koymaktadır. Mesleğın adını önceden duyup bilgi sahibi olanların oranının düşüklüğü ve kılavuzu doldururken Peyzaj Mimarlığı bölümünü de tercih edenlerin oranının % 16 düzeyinde kalması ivedi çözülmesi gereken bir sorun olarak yukarıdaki görüşü doğrulamaktadır.

Günümüzde artık birçok genç meslek seçiminde kendi kararlarını ve isteklerini ön planda tutmaktadırlar. Nitekim yapılan ankette de adaylar, meslek tercihinde birinci sırada kendi düşüncelerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sınava girecek olan adayların meslek seçiminde bilinçli adımlar attıkları görülmektedir. Çünkü tercih yaparken üniversitenin adından, bulunduğu şehirden daha çok, mesleğın ne olduğunun daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Ülkemizde son yıllarda öğretmenlik, mühendislik gibi meslek dalları iş bulma konusunda sıkıntı çekmekte veya meslek sahibi olana kadar birçok sınavdan geçmektedirler. Bu nedenle sağlık bilimleri ile ilgili mesleklerin (tıp, diş hekimliği, eczacılık) mezun olur olmaz iş hayatına atılabilecek özelliklerinden dolayı daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Nitekim ankete katılan öğrenciler ilk sıralarda tıp, diş hekimliği ve eczacılığı tercih edeceklerini ifade etmişlerdir.

Döşlü (2000)'nün belirttiği gibi ülkemizde farklı fakültelerde (Ziraat, Orman, Mimarlık, Güzel Sanatlar gibi)

farklı isimler taşıyan (Peyzaj Mimarlığı, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı gibi) yapılanmanın yarattığı sorunların çözülebilmesi durumunda Peyzaj Mimarlığı'nın cazibesi ve iş imkânları artacaktır. Mesleğin gelişmiş ülkelerdeki emsalleriyle paralel bir kimliğe kavuşamaması, tercih etmeyi planlayan öğrencileri ikilemede bırakmaktadır. Nitekim ankete katılıp Peyzaj Mimarlığı'nı tercih edecek öğrencilerin % 56'sının ilk 15 tercihinden sonra, yalnızca % 7'sinin ilk 5 tercihinde yer vermeyi düşündüğünü belirtmiş olmaları düşündürücüdür.

Ankete katılan öğrenciler Peyzaj Mimarlığı mesleği hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarına rağmen, birçok öğrenci Peyzaj Mimarlığı'nın çevre düzenleme ile ilgili bir meslek olduğunu belirtebilmiştir.

Mesleğin ismi, çatısı ve konumu öğrenciler açısından önemlidir. Bu nedenle katılımcı öğrenciler Peyzaj Mimarlığı bölümünün Ziraat, Güzel Sanatlar, Orman fakültelerine bağlı olması yerine, Mimarlık Fakültesi bünyesinde bulunmasını tercih etmektedirler.

Sınava girecek öğrencilerin ailelerinin ekonomik ve sosyal yaşantıları üniversite tercih sıralamalarını etkilemektedir. Bu da yaşadıkları şehirde yer alan üniversiteyi tercih etmelerine neden olmaktadır. Nitekim ankete katılan öğrencilerin birçoğu ilk sırada Atatürk Üniversitesi'ni tercih etmişlerdir.

Bu çalışmada, Peyzaj Mimarlığı'nın üniversite adayı öğrencilerin tercih sıralamasında gerilerde kalmasının en önemli nedeninin mesleğin tanınmaması olduğu ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak adayların tercihlerini belirleyen diğer önemli etkenler olan mesleğin çalışma alanları ve iş imkânları konusundaki bilgi yetersizliği Peyzaj Mimarlığı'nın öncelikle tercih edilmesini kısıtlamaktadır. Peyzaj Mimarlığı'nın tanıtımı, çalışma alanları ve iş olanakları konusundaki bilgi eksikliğinin giderilmesi tüm paydaşların (öğretim elemanları, lisansüstü öğrencileri, mesleği icra eden mezunlar ve Peyzaj Mimarları Odası) sistematik bir yaklaşımla birlikte hareket etmesini gerektirmektedir. Bu amaçla; yazılı ve görsel medya olanaklarının kullanılması, mesleğin tanıtımına yönelik bülten, bilgi profili, katalog gibi basılı araçlardan yoğun olarak yararlanılması üniversite ve oda işbirliğiyle özellikle orta dereceli okullarda konferansların düzenlenmesi, ortaöğretim rehber öğretmenlerinin bilgilendirilmesi kısa dönemde kolaylıkla yapılabilecek etkinliklerdir.

Bu çalışmaların yapılması ve süreklilik kazandırılması durumunda, Peyzaj Mimarlığı'nın üniversite adayı öğrencilerin tercih sıralamalarında öncelikli bir bölüm olması sağlanabilecektir. Bu durum, Peyzaj Mimarlığı bölümlerine gelecek öğrencilerin daha bilinçli ve istekli, yetenekli ve donanımlı olmasına etki edecek, eğitim kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Anonim (2008a) Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı. <http://www.arkitera.com>. Erişim 2009.
- Anonim (2008b) Erzurum Valiliği, <http://www.erkurum.gov.tr>. Erişim 2008.
- Anonim (2009a) Peyzaj Nedir? <http://peyzaj.org>. Erişim 2009.
- Anonim (2009b) Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı. <http://www.agri.ankara.edu.tr>. Erişim 2009.
- Aran S (1965) Peyzaj Mimarisi I, Ders Notları, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ankara.
- ASLA (1999) What is Landscape Architecture? [http://www.asla.org/asla/nonmembers/What is Asla.html](http://www.asla.org/asla/nonmembers/What%20is%20Asla.html). Erişim 2009.

- Ayaşlıgil T (2000) Yeni bin yıla girerken Peyzaj Mimarlığı eğitimi. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı Kongresi 2000 Bildiriler, Ankara, s. 555-564.
- Bright AD (1999) The Effects of environmental coursework on student perception of environment. In: Proceedings of the 1998 Northeastern Recreation Research Symposium, Pennsylvania, USA.
- Doğanay H (1988) Erzurum'un Genel Coğrafya Özellikleri. Fen Edebiyat Fakültesi Yayın No: 56, Erzurum.
- DPT (2003) İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: DPT 2671.
- Döşlü D (2000) Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı'nın kamu ve özel sektörde sahip olduğu yasal haklar ve mesleğin hukuksal boyutu. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı Kongresi 2000 Bildiriler, Ankara, s. 19-28.
- Everett LS (1999) Introduction. iii-iv (in ASLA/LAF Summit White Papers. American Society of Landscape Architects, www.asla.org).
- Kaplan A (2000) Peyzaj Mimarlığı meslek disiplinine eleştirel bir bakış. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı Kongresi 2000 Bildiriler, Ankara, s.191-214.
- Laurie M (1997) Landscape Architecture and the changing city. In: Thompson GF, Steiner FR (Ed's), Ecological Design and Planning. John Wiley and Sons, New York, pp. 155-166.
- Lovejoy D (1993) The vital role of the Landscape Architect in solving environmental problems. Ekistics (May-August 1993): 124-126.
- Rodiek JE (2000) Viewpoint on the environment: the next millennium. Landscape and Urban Planning (47): 103-104.
- Topay M, Kaya LG (2007) Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitimi alan öğrencilerin profili. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi Bildiriler, Antalya, s. 554-557.
- Yücel M, Yılmaz KT, Say N, Alphan H (2007) Peyzaj Mimarlığı eğitiminde yeniden yapılanma. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi Bildiriler, Antalya, s. 425-431.